

Samarbejde kirkegård/bedemænd
Tanker om landsbykirkegårdens fremtid.

Bedemand Ib Ulrikkeholm, Otterup.

På Bedemændenes Landsforenings kursus 1977 indgik bl. a. et foredrag om Bistandsloven. Foredragsholderen brugte megen tid på at fortælle os, at ligegyldigt hvilken form for bistand, det drejer sig om, skal borgerne nu blot henvende sig på eet kontor – *Bistandskontoret*. Nu kom denne centraliserings- og såkaldte forenklingsproces med oprettelsen af disse „orakel-kontorer“ nok ikke helt bag på os. Efter foredraget tænkte jeg på det paradoksale i, at tilhørerne, bedemænd, hvergang de yder bistand ved dødsfald og begravelser, fortsat gør det i samarbejde med andre. Ikke mindre end fire samfundsfaktorer involveres. *Folkekirken*, repræsenteret ved begravelsesmyndigheden. *Kirkegården*, repræsenteret ved graverkirkegårdsværge/komm. begravelsesvæsen. *Det private erhverv*, repræsenteret ved bedemand og *Den off. Sygesikring*.

Hænger det mon sammen med, at det helt sikre ved livet er, at vi skal dø en gang? Udvikling, centralisering, teknik og videnskab kan ikke ændre denne kendsgerning. De tre førstnævnte faktorer har i mange, mange år været „bistandskontor“ for borgerne, når de døde skulle begraves – og det er vist godt sådan! I byområder med store og ofte flere kirkegårde må det være naturligt, at bedemanden kender kirkegårdene, kender de forskellige afdelinger og er orienteret om gældende bestemmelser. Ligeså naturligt må det være, at kirkegårdsassistenterne, såvidt muligt, bliver forhåndsorienteret om de pårørendes ønsker og behov. En sådan orientering kan spænde fra blot at aftale møde på en bestemt afdeling af kirkegården og til et oplæg fra bedemanden, baseret på hans samtale med de pårørende, så kirkegårdsassistenterne derigennem får mulighed for at finde egnede gravsteder, inden man mødes på kirkegården.

Gensidig orientering er nødvendig og gavnlig. Benytter man nudansk sprogbrug, hedder det vist, at tovejskommunikationen skal fungere!

Jeg ved, at samarbejdet mellem kirkegårdsfolk og bedemænd ikke alle steder fungerer lige godt – og det er beklageligt. – Men hvis begge parter, med de overlapninger, der naturligt er i arbejdet omkring begravelser, kender og navnlig respekterer hinandens ansvarsområder, kan samarbejdet bære frugt, ikke mindst til gavn for dem, vi skal hjælpe. Set i videre perspektiv vil et godt samarbejde

også betyde, at vi dermed kan medvirke til at bevare og videreføre vore smukke kirkegårde.

At det kan være svært at finde et egnet gravsted kan følgende lille eksempel måske belyse:

Jeg gik på en mindre kirkegård sammen med en ældre dame og sognets graver for at finde gravsted til hendes mand. Der blev tilbudt mange gode muligheder, men ingen var tilsyneladende gode nok. Langt om længe tog damen mod til sig og spurgte efter et hjørnegravsted. Begrundelsen var, at ægteparret et langt liv igennem havde boet i en hjørneejendom, og derfor ville de gerne begraves i et hjørnegravsted. Der var et ledigt hjørnegravsted, men da det lå ved kirkegårdens mest befærdede gang, havde graveren bevidst undladt at tilbyde det.

Som bedemand kommer man ikke så sjældent ud for følgende:

– Når De nu alligevel ordner så meget, kan De så ikke lige tale med præsten og selv finde på nogle salmer – helst på de gamle melodier! Eller: – kan De så ikke lige finde et gravsted til mig et eller andet sted på kirkegården!

Medmindre ganske særlige forhold gør sig gældende, må svaret i begge tilfælde blive et klart nej. Hvorfor? Fordi begrundelserne for ikke at ville tale med præsten og at ville være med til at vælge gravsted i al deres forskellighed dog har det tilfælles, at de er meget svage. Mange mennesker er i tiden omkring et dødsfald i familien psykisk ude af balance. Nogle føler, de ikke har kræfter til også at beskæftige sig med de praktiske problemer. Her har både bedemænd og kirkegårdsfolk pligt til, hver på sit felt, at søge at få disse mennesker med i en stillingtagen til og afgørelse af disse ting. Det at få brugsret over et bestemt gravsted i 10 eller 20 år, er et valg og en beslutning fremmede ikke kan tage. – Søge at få mennesker med i en stillingtagen kan også betyde at udskyde en stillingtagen. Nu og da hersker der usikkerhed eller direkte uenighed blandt de efterladte i spørgsmålet om begravelse i fællesgrave eller i „eget“ gravsted. Da sådanne situationer som regel opstår i forbindelse med ligbrænding, bør man gøre opmærksom på den tidsfrist, der er mellem begravelsesdag og den egentlige urnebegravelse, for at undgå en afgørelse truffet under pres og som vedkommende måske fortryder, når det er for sent.

Jeg møder af og til mennesker, jeg tidligere har hjulpet i forbindelse med dødsfald, som giver udtryk for taknemmelighed over, at jeg fastholdt betydningen af, at de på trods af situationen, eller måske netop på grund af situationen, selv var med i alle samtaler og afgørelser af praktisk art. Det kan være svært for et menneske som er tynget af sorg, tynget af problemer om fremtiden o.s.v. at skulle tale med en ukendt kirkegårdsassistent om valg af gravsted og begravelse. Det kan være ligeså svært at skulle tale med en velkendt landsbygraver om det samme. Er samarbejde mellem kirkegård og bedemand da så nødvendigt på landet?

Jeg mener ja. Ganske vist er vore landsbykirkegårde ikke store. Men der er ofte væsentlige forskelle på skik og brug fra sogn til sogn. Også landsbykirkegårdene bør bedemanden kende, men her er det familiegravsteder og andre sognetilhørs-

forhold han bør kende til, fremfor bykirkegårdenes afdelinger og servitutbestemmelser.

Kommunesammenlægningerne berørte ganske vist ikke den bestående sogneinddeling direkte. Indirekte mærker man det alligevel rundt om i landet. I mange landkommuner fandt en kraftig centralisering sted omkring kommunens hovedby i form af mange boliger, handelscentre, offentlige servicecentre o.s.v. Helt naturligt er mange ældre, svage eller enlige mennesker flyttet ind til hovedbyen for at være i nærheden af forretninger, kontorer, bedre kollektive trafikmuligheder. Samtidig bliver disse mennesker sognebørn i hovedbyens kirkesogn og mange af dem ønsker da også at blive begravet der – selvom de måske en menneskealder igennem har tilhørt et nabosogn.

Et stigende antal ligbrændinger i forhold til jordfæstelser, og heraf igen et stigende antal urnebegravelser i fællesgrave, har medført, at flere og flere kirkegårde i centerområderne tager fællesgrave – i folkemunde kaldt „de ukendtes grav“ – i brug.

Disse forhold vil kunne medføre, og har allerede nogle steder medført, at kirkegården i kommunens hovedby bliver meget benyttet, hvorimod de mindre kirkegårde i kommuneområdet oplever en art stagnation med hensyn til begravelser, efter min mening, en meget uheldig tendens.

Med nogen spænding ser jeg frem til, hvilke konsekvenser den igangværende regionplanlægnings endelige resultat vil kunne få for vore mange små landsbykirkegårde.

Der tales og skrives i disse år meget om at genskabe tidligere tiders naturlighed og åbenhed omkring døden.

Bedemændenes Landsforening søger at medvirke hertil, dels indenfor vore egne rækker gennem vor formålsparagraf, der siger, at foreningens formål er at højne medlemmernes standard i udøvelsen af deres hverv, dels udadtil som organisation. Jeg vil slutte med at give udtryk for den ganske klare fornemmelse jeg har af, at de kirkegårdsfolk, jeg kender og samarbejder med, gennem den måde de vejleder og hjælper folk på, gør en indsats for at gøre den del af døden, de beskæftiger sig med, til noget man helt naturligt kan og bør tale om.